

Münir Hayri Egeli (1899-1970)

Öğretmen, ressam, heykeltıraş, yazar, gazeteci, sinemacı

İstanbul'da dünyaya gelen Münir Hayri Egeli'nin doğum tarihi, kaynaklarda 1903 olarak geçmektedir. Böyle olmakla birlikte Tunç Boran'ın nüfus kayıtlarına dayanarak verdiği bilgiye göre Egeli'nin doğum tarihi 1899'dur. Annesi, Hasan Ali Yücel ile kardeş çocuğu olan Fatma Seniye Hanım, babası Alemdar Mustafa Paşa sülalesinden Rusçuklu Mehmet Hayri Bey'dir. Nüfus kayıtlarında ismi Ahmet Münir Egeli olarak geçse de o, Münir Hayri Egeli olarak tanınmıştır. Bazı eserlerinde Bayan ve Hadiye Sayron adlarını kullanmıştır. İlköğrenimini Kadıköy Numune Mektebinde görmüştür. Darülmuaallim'den (Erkek Öğretmen Okulu) mezun olmuş ve 1917-1918 senesinde Darüşşafaka'da tarih ve resim (el işi) öğretmeni olarak görev yapmıştır. 1918 yılında **Vakit gazetesi**nde muhabirlik yaptığı da iddia edilmektedir. Mercan Sultanisinde öğretmenlik yaparken kendi deyimiyle "anormal çocuklara mektep açmak" amacıyla "kendi adına" Paris'te Sorbonne Üniversitesinde marazı ruhiyat (Psikopatoloji) (1922) okumuştur. Arşiv kayıtlarında yer alan bir belgeye göre, Paris Dârülfünûnu Fen Şubesinde "kendi namına" okuyan ve mezun olan Münir Hayri, yazdığı dilekçe ile eğitim masraflarını karşılamak için Osmanlı hükümetinden 2.000 Frank istemektedir. Egeli, Paris'te öğrenim gördüğü yıllarda Doktor **Nihad Reşad Belger**'in kurduğu Türk İstihbarat Bürosunun Müdürlüğünü de yaptığını beyan etmektedir. Fransızca, İngilizce, Almanca ve Rusça lisanlarını iyi, İtalyanca, Arapça ve Farsça lisanlarını anlayacak derecede bilen Münir Hayri Egeli'nin yurda dönüş tarihi tam olarak bilinmese de 1923 senesinde **Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti**nde memur olarak çalıştığı anlaşılmaktadır. Bir arşiv belgesine göre Ankara'dan İstanbul'a gelerek kendisinin **Anadolu Ajansı**'nin müfettiş-i umumisi olduğunu söyleyen, yabancı haber ajansları ile bu ad altında görüşen ve hatta Babiali'de hukuk müşavirliği odasını da işgal eden "Münir Hayri" adlı bir kişiden söz edilmektedir. Yine aynı arşiv belgesinde; yapılan araştırmada Münir Hayri'nin hiçbir resmî sıfatının olmadığı, yalnızca Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti tarafından ajanslar hakkında inceleme yapmakla görevlendirildiği anlaşılmaktadır. Resmî yazıda, "Hiçbir sıfatı resmiyesi olmayan" ve "kendisine sahte sıfatlar izafet eyleyen" Münir Hayri, Matbuat ve İstihbarat Müdüriyetine şikâyet edilmiştir. Bu yıl içerisinde işsiz kalan Egeli, bir süre İkinci Meclis inşaatında bulunmuştur. Atatürk ile ilk defa yüz yüze gelmesi de bu görevi sayesinde

Münir Hayri Egeli'nin kapak görseli: ÖZDEŞ, Oğuz, "Film Direktörü: Münir Hayri Egeli" **Yıldız Haftalık Sinema Mecmuası**, (27), 30 Haziran 1951, s. 17-19.

gerçekleşmiştir. Daha sonra Çankaya Köşkünün yenilenmesinde çalışarak tavan süslemelerini yapmıştır. Çankaya'daki çalışmaları sırasında da Atatürk ile yakınlaşmış, yine onun çabalarıyla öğretmenlik mesleğine dönmüştür. 1923-1925 yılları arasında Trabzon Lisesinde Fransızca muallimliği görevinde bulunmuştur. Atatürk'ün bir **yurt seyahati** sırasında Trabzon'a gelmesiyle Trabzon valisi Cemal Bey'in isteğiyle **Atatürk**'ün şahsî rehberliğini yapmakla görevlendirilmiştir. Atatürk, sorduğu sorularla eğitimci olduğunu öğrendiği Egeli'yi **Ankara Tayyare Cemiyetinin** Türk Hava Mecmuasında müdürlüğe tayin ettirmiştir. Ayrıca 1925 yılında **Ankara Musiki Muallim Mektebinde** Fransızca öğretmenliği yapmaya devam etmiştir. Egeli'nin Tayyare Cemiyeti Neşriyat Müdürlüğü'nün başına niçin getirildiği kısa sürede anlaşılmıştır. Cemiyet başkanı Fuat Bey: *"Gazi hazretleri, büyük nutuklarının baskısı işini cemiyetimize havale buyurdular. Biz de sizin zevkinize itimat ederek bu işin gerçekleşmesini sizden istiyoruz."* demiştir. Bunun üzerine Mustafa Kemal'in *Nutuk*'unu düzenlemekle de görevlendirilmiştir.

1928 yılında Kocaeli Milli Eğitim Müdürü olarak atanmıştır. Dönemin Milli Eğitim Bakanı **Reşit Galip Bey**'in daveti ile **Halkevlerinin** kuruluş aşamasında hazırlık toplantılarına katılmış, 1932'de Ankara İsmet Paşa Kız Enstitüsü Müdürlüğüne getirilmiştir. İzmit, Bolu ve Balıkesir'de maarif müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur. Atatürk'ün 1930'ların başında Münir Hayri Egeli'yi sinema eğitimi alması için Berlin Neubabelsberg ve Rusya'ya gönderdiği iddia edilmektedir. Bu dönem, ülkenin her açıdan atılım yaptığı bir dönemdir. Halkevleri bu dönemde kurulmuş, ekonomik kalkınmanın yanı sıra sinema, tiyatro, müzik, folklor ve plastik sanatlar alanında da önemli çalışmalar başlatılmıştır. Atatürk, bu kültür atılımı çerçevesinde ulusal opera ve bale sanatının doğuşuna büyük önem vermiştir. Ayrıca Türk opera ve balesi fikir ve projelerini, cumhuriyet rejiminin halka benimsetilmesinde araç olarak görmüştür. Egeli de Ankara Halkevi bünyesinde 1932-1934 yılları arasında yaptığı tiyatro ve opera çalışmaları ile bu dönemde tanınır hale gelmiştir. Ankara Halkevinde sahnelenen *Sel, O ve Biz* operetlerini yazmıştır. 1933 yılında **CHP** Halkevleri umumî rejisörlüğüne tayin edilmiştir. 1933'te kurulması planlanan Milli Temsil Akademisi için Avusturya, Almanya, Çekoslovakya, Macaristan, İtalya ve Yunanistan'a tiyatro konusunda iki ay süren inceleme gezisine gönderilmiştir. Sonrasında Egeli'nin Milli Temsil Akademisi ile kuruluş aşamasında ilişkisi kesilmiştir. Temsil Akademisi çatısı altında Tiyatro Bölümünün kurulmasıyla tiyatro alanında sanatçıların yetiştirilmesi sağlanmıştır. Tiyatronun kendine özgü uygun bir tarzda eğitiminin gerekliliği konusunda Münir Hayri Egeli'nin Atatürk üzerinde etkisi olmuştur. Böylece Ankara Konservatuvarı ile başlayan kurumsal yapının doğduğu bilinmektedir. Egeli, 1934 yılında ise **İran Şahının** Türkiye ziyaretinde sahnelenen **Özsoy operasının** librettosunu yazmıştır. Operanın müziğini **A. Adnan Saygun** bestelemiştir. Üç perdelik Özsoy operasının konusu, bizzat Atatürk tarafından belirlenmiştir.

Eserde İran-Türk halklarının kardeş ülkeler olduğu ve iki ulusun mitolojik birlikteliği mesajı verilmiş, böylelikle Türk-İran dostluğunu pekiştirme amaçlanmıştır. Dönemin tarih görüşünden de etkilenen eserde, Türk soyunun kökenlerine de inilmiş ve Türklerin Acemler ve Avrupalılarla aynı soydan geldiklerine, çok eski bir geçmişe sahip olduklarına değinilmiştir.

Opera, 19 Haziran 1934 tarihinde İran Şahı ve Atatürk'ün huzurunda Ankara Halkevinde sahnelenmiştir. Opera, bu ilk temsilin ardından Ankara'da takdir toplamış, derin duyguları uyandıran bir hadise olarak görülmüş ve devam eden günlerde iki kez daha sahnelenmiştir. Opera alanında bu ilk girişimin ardından *Taş Bebek*, *Bayönder* ve *Bir Ülkü Yolu* adlı operaların librettosunu yazmıştır. Operalardan *Taş Bebek*, **Riyaset-i Cumhuriyet Orkestrası**nın şefi Adnan Bey tarafından; *Bayönder* operası da Prag ve Viyana konservatuvarlarından mezun **Necil Kâzım Bey** tarafından bestelenmiştir. Münir Hayri Egeli, *Özsoy* ve *Bayönder* adlı operaların yazım sürecinde Atatürk ile yüz yüze görüşme imkânı bulmuştur. Atatürk'ün isteği üzerine kaleme alınan piyesin konusu ve olay örgüsünün nasıl kurulacağı da Egeli'ye Atatürk tarafından beyan edilmiştir. Atatürk, piyesin kahramanı olan *Bayönder*'in kendi şahsında sembolleşmesini istemiştir. Yine *Bayönder* operasının metinleri Atatürk tarafından düzeltilmiştir. Münir Hayri, Atatürk'ün piyesteki yoğun etkisini "*Ben vasıtayım eser onundur.*" sözleriyle dile getirmiştir. Bu eserle birlikte, halk arasında yeni bir tarih algısı oluşturulup ulus ve Türklük bilincinin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Bir fırtınalı günde eşini kaybeden Bayönder, bütün varlığını milletine armağan eder ve idealini de gençliğe emanet ederek ebediyete kavuşur. Bu eser, dönem için destansı bir tiyatro özleminin varlığını da ortaya koymaktadır. *Bir Ülkü Yolu*'nun ise konusu aşk olsa da eserde karşımıza çıkan ok atma yarışmasında sayıları altı adet olan oklarla Atatürk ilkeleri sembolleştirilmiştir. 1936'da ise *Küçük Paralar*, *Yeni Ağustos Böcekleri* ve *Karınca*lar ve *Haftamızı Oynuyoruz* adlı çocuk piyeslerini yazmıştır. Bu piyesler Ankara Halkevinde oynanmıştır.

Demokrat Parti döneminde *Ses Tiyatrosu*nun müdürü olmuştur ve bu dönemde *Ses Tiyatrosu*nda Egeli'nin yazdığı *Fındık Kurdu* adlı müzikal oynanmıştır. Münir Hayri Egeli döneminde, *Ses Tiyatrosu*nda büyük bir atılım yapılmıştır ve Egeli, batılı bir format içerisinde yeni müzikaller sahneye koymaya başlamıştır. 1946 yılında müziklerini Emin Cenkmen'in yaptığı *Adalı Kız*'ı sahnelemiştir. 1950 yılında ise Batılı anlamda bir çalışma olarak *Üç Güvercin*

Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 23 Haziran 1934

opereti sahneye konmuştur. Yine *Leblebici Horhor* ve *Afrodite* o yıl içerisinde oynanan oyunlardandır. *Üç Güvercinle* içinde biraz da Şark renkleri bulunan bir Viyana operası geleneği örneği vermiş, *Leblebici Horhorla* yerli bir eseri anlamak ve ona daha çok yaraşan bir sanat kisvesi giydirmeye fırsatını yakalamıştır. Egeli, 1950’de *Afrodite* ile opera geleneğine yeni bir yön verme iddiasını gütmüştür. *Afrodite* ile sanatta güzelliğin mevzu ve hatların sadeliğinde ve çıplaklığında olduğunu ortaya atmıştır.

“Amatör bir sanatçı” olarak Mustafa Kemal Atatürk’ün büstünü yapmıştır. Egeli, anılarında yabancıların katıldığı bir heykel yarışmasının açıldığını ve Atatürk’ün kendi büstünü beğendiğini ifade etmiştir. Yine Egeli, anılarında Milli Eğitim Bakanlığının 16 Mart 1933 tarihli yazı ile yaptığı büstler için kendisine takdirname verildiğini belirtmiştir. Büstün aynı zamanda Gazi Orman Çiftliği dökümhanesinde tunçtan dökülmesine de başlanmıştır. Egeli, Sovyetler Birliğine yaptığı iki aylık gezinin ardından bu kez Atatürk’ün heykelini yapmıştır, ancak Atatürk, heykeli “**Lenin**’e benzediği” gerekçesiyle beğenmemiştir.

Bu olayın ardından Gaziantep’e Fransızca öğretmeni olarak sürülmüş, fakat gitmemiştir. Ankara’da kalmayı başarmıştır. 1936’da, Mimar Sinan portresini çizmiş ve madalyonunu tasarlamıştır. 1951 tarihli *Yıldız Mecmuasında* hakkında yazılan bir yazıda kendi eseri olan 64 abide, 100’den fazla tunç büst, Mimar Sinan ve Lüksemburg müzesinde zafer heykeli olduğundan bahsedilmektedir. Ayrıca 1937’de Ankara’da açılan Uluslararası Kömür Sergisinin düzenlenmesinde çalışmıştır. Sergide, yaptığı Atatürk ve İnönü rölyeflerini sergilemiştir. 1940’lı yıllarda Polis Enstitüsünde öğretmenlik yapmıştır.

Münir Hayri Egeli, ayrıca kaynağını Anadolu halk masalları, efsane ve mitolojiden alan birçok masal derlemiş ve bunları *Bu Toprağın Öz Masalları* (1935) adıyla kaleme almıştır. **Millî Kütüphane** kataloğuna göre; 1939-1940-1941 yıllarında 19 adet ucuz polisiye romanı İngilizceden çevirmiştir. Ankara Halkevinin yayını “**Ülkü**” **dergisinde** tespit edildiği kadarı ile tiyatro, kukla tiyatrosu, dil sergisi, devrim müzesi, sinema ve eğitim başlıklı 7 adet makalesi yayımlanmıştır. Bunlar arasında “Bugünkü Manâsiyle Tiyatro Nedir?”, “Halk Eğitim Yolu-Kukla Tiyatrosu”, “Gezgin Tiyatrolar”, “Kukla Tiyatrosu” yazıları, geleneksel Türk tiyatrosu hakkında önemli düşünceleri içermektedir. 1947 yılından itibaren *Sihirli Saat*, *Alageyik*, *Eşek Kulaklı Prens*, *Atlı Kız* gibi kısa, resimli çocuk masalları yazmaya başlamıştır. 1947-48 yıllarında Cemal Kutay’ın çıkardığı *Millet Dergisinde* “Eski Bir Atatürkçü” mahlası ile “Bilinmeyen Atatürk’ten Hatıralar” başlığı altında yazılar yazmıştır. Bu yazılarda, Atatürk ile ilgili doğruluğu tartışmalı hatıraları ve Atatürk’ün kendi el yazısı ile yazdığı iddia edilen yazıları yayımlamıştır. 1948 yılında haftada bir Cumartesi günleri

Hakimiyeti Milliye Gazetesi, 10 Nisan 1933

çıkan *Haftalık Gazete* adlı dergiyi çıkarmıştır. Aynı yıllarda *Hanimeli* isimli bir kadın sanat dergisi de çıkarmaya başlamıştır. 1943-1950 yılları arasında yayınlanan *Çocuk Haftası* dergisine çocuk masalları yazmıştır. *Gürbüz Türk Çocuk Dergisinde* de yazmıştır. 1955 yılında oğlu Erdoğan Egeli'nin (1925-1983) sahip olduğu Ceylan Yayınları'nda çizgi kahramanlar olan Tommiks ve Teksas'ı İtalya'da yayımlanmasından dört yıl sonra oğluyla birlikte tercüme etmiştir. Münir Hayri Egeli'nin Erdoğan Egeli ile birlikteliği 1960 yılında *Sinyal Dergisinde* yayımladıkları yazılarla devam etmiştir. Egeli, 1950'li yıllarda zaman zaman yazmaya devam ettiği resimli çocuk hikâye kitaplarına 1960'lı yıllarda ağırlık vermiştir. Tacettin Şimşek'e göre, Münir Hayri Egeli, 300 dolayında çocuk piyesi ve hikâyesi yazmıştır. Bazı diğer kaynaklara göre ise 301 tane çocuk hikâye ve piyesi bulunmaktadır. Bu oyunlar içerisinde çocuklara tasarruf fikrini aşılama amacı taşıyanlar da vardır. Yine Milli Kütüphane Kataloğunda, Egeli'ye ait 57 adet çocuk masalı ve hikâye kitabı olduğu tespit edilmiştir. Egeli, 1959 yılında Türkiye Serinofil Derneğinin kurucusu ve başkanı olmuştur. 1960'ta Türkiye'de ilk kez gerçekleşen Kanarya Sergisini düzenlemiştir. Bu yıl içerisinde "Kanarya Tanıma, Bakma, Yetiştirme Yolları" adlı bir kitapçık yayımlamıştır.

Egeli'nin Türk sinemasına gençlik çağlarında girdiği iddia edilmektedir. Yönetmenliğini Ahmet Fehim'in yaptığı ve Türk sinemasının ilk filmlerinden olan 1919 yapımı "Binnaz"da "yönetmen yardımcısı" olarak görev yaptığı belirtilse de bu bilgiyi doğrulayacak herhangi bir kanıt ulaşılamamıştır. Egeli, 1936 yılında Halkevinin çalışmalarını gösteren *Halkevinde Halk ve Gençlik* adlı bir kısa film hazırlamıştır. Sinema sanatına ilişkin tüm bu gayretler sayesinde, halk sinemayı tanımış, sinema alışkanlığı edinmeye başlamıştır. Atatürk'ün önem verdiği sanatlardan biri de sinema olmuştur. Atatürk'ün Münir Hayri Egeli ve Kenan Erginsoy tarafından hazırlanan bir kültür filmini seyrettikten sonra şu sözleri söylediği, Egeli'nin kaleme aldığı *Film Dünyası* adlı eserde ifade edilmiştir: "Sinema, öyle bir keşiftir ki, bir gün gelecek, Barutun, Elektriğin ve kıtaların keşfinden çok, dünya medeniyetinin cephesini değiştireceği görülecektir. Sinema, Dünyanın en uzak uçlarında oturan insanların birbirlerini tanımalarını, sevmelerini temin edecektir. Sinema, insanların arasındaki görüş, görünüş farklarını silecek, insanlık idealinin tahakkukuna en büyük yardımı yapacaktır. Sinemaya layık olduğu ehemmiyeti vermeliyiz." Atatürk'ün sanata destek verdiği bilinmekle birlikte sinema konusunda ona atfedilen bu ve benzeri sözlerin dayanak noktası, Münir Hayri Egeli olarak gösterilmektedir. Atatürk'ün 1937 yılında Egeli'den "Ben Bir İnkılap Çocuğuyum" adlı bir senaryo yazmasını istediği, fakat hastalığı ve ölümü nedeniyle filmin çekiminin gerçekleşmediği de iddia edilmektedir. Böyle olmakla birlikte Atatürk'ün film senaryosu yazdığı veya yazdırdığı iddialarının tek dayanak noktası yine Münir Hayri Egeli'nin hatıraları olarak görülmektedir. Bu iddianın dönemin başka hiçbir belgesinde geçmediği araştırmacılar tarafından dile getirilmektedir. Egeli'nin 1938'de yönetmenliğini yaptığı *Doğan Çavuş* adlı film yarım kalmıştır. 1940'lı yıllarda Yardım Sevenler Cemiyeti, Şeker Sanayi için kısa tanıtım filmleri çekmiştir. Büyük bir çoğunluğu 1950'li yılların başında tarihi film furyasında çekilen 7 filmin

yönetmenliğini yapmıştır. Bu filmler içinde *Cem Sultan* (1951), bazı kısımları Pakistan'da çekilen *Nilgün* (1954), Ayhan Işık'ın ilk filmi *Yavuz Sultan Selim ve Yeniçeri Hasan* (1952) ve *Yıldırım Beyazıt ve Timurlenk* (1953) vardır. Bu kurmaca filmlerin dışında Atatürk'ün hayatını anlatan "Atatürk Sevgisi" (1954) belgesel filmini hazırlamıştır. Atatürk'ün yaşam öyküsünü anlatma iddiasıyla yapılan film, bu yönüyle ilk olma özelliğine sahiptir. Arşiv görüntülerinden derlenen belgesel, Atatürk'ün hayatına odaklanmıştır, ancak belirli bir tema çerçevesinde derin bir arşiv araştırması sonucu hazırlanmamış, arşiv görüntülerinin rastgele birleştirilmesiyle oluşmuştur. Egeli'nin melodram türünde *Söz Müdafanıdır* (1952) adlı eseri, *Sarı Zeybek* (1953) ve *Safiye Sultan* (1955) (La Sultana Safiye, Türk-İtalyan ortak yapım) adlı filmleri de vardır. Üç öyküden oluşan 1961 yapımı *Kolsuz Bebek*, Egeli'nin son filmi olmuştur. Münir Hayri Egeli, 1970 yılında hayata veda etmiştir. Mezarı Zincirlikuyu'da bulunmaktadır.

ESERLERİ:

Bay Önder: Türk Destanı (1934, Halkevi / Ankara); **Bir Ülkü Yolu** (1934, Ulusal Ekonomi ve Araştırma Kurumu / Ankara.); **Yeni Ağustos Böceği ile Karıncalar** (1936, Ulusal Ekonomi ve Araştırma Kurumu / Ankara); **Haftamızı Oynuyoruz** ((1936), Ulusal Ekonomi ve Arttırma Kurumu / Ankara); **Korku Gecesi** ((1939), Sertel Matbaası, İstanbul); **Dördüncü Mahkûm** (roman), ((1939), Kenan Basımevi, İstanbul); **Kurukafaların Esrarı** (roman) ((1939), Sertel Matbaası, İstanbul); **Lastik Yüzlü Adam** ((1939?) Kenan Basımevi, İstanbul); **Ölümlerle Pazarlık** ((1939) Tan Matbaası, İstanbul); **Ölüm Üstüne Ölüm** ((1940), Sertel Matbaası, İstanbul); **Kanlı Yüzük Cinayeti**, ((1941), Sertel Matbaası, İstanbul); **Gaz Maskeli Haydut** ((1941), İnkılap Kitabevi, İstanbul); **Üryan Efe** ((1944), İstanbul); **Yörük Emine** ((1946), Milli Tiyatro Kütüphanemiz / İstanbul); **Sihirli Saat ve Hayat Makarası** ((1947), Ahmet Halit Kitabevi / İstanbul); **Atlı Kız** ((1947), Ahmet Halit Kitabevi / İstanbul); **Alageyik: Millî Türk Masalları** ((1947) Ahmet Halit Kitabevi / İstanbul); **Eşek Kulaklı Prens** ((1951), Ahmet Halit Kitabevi / İstanbul); **Millî Hikâyeler** (1952); **Guguklu Saat** ((1953), Kitap Yayma Odası / İstanbul); **Renkli Resimli Oyunlu Alfabe** (1954); **Hamur Çocuk** (1954); **Kağıt Kayık** (1954); **Alfabe Oyunu** (1954); **Yağmur Nine** (1955); **Kurşun Asker** (1955); **Atatürk** ((1955) Ceylan Yayınları / -); **Sinek Sultan: Kız Kulesinin Hikâyesi** ((1956) Ceylan Yayınları / -); **Mor Derenin Kızı** ((1957), Çocuk Kitabevi Vakit Matbaası / İstanbul); **Nine Bacının Masal Torbası** ((1957), Akısan Yayınevi / İstanbul); **Ne Verirsen Elinle O Gider Seninle** ((1957), Gençlik Kitabevi / İstanbul); **Gülme Komşuna Gelir Başına** ((1957), Gençlik Kitabevi / İstanbul); **Tahta Bacaklı Prens** ((1957), Çocuk Kitabevi / İstanbul); **Tatlı Söz Yılanı Deliğinden Çıkarır** ((1957), Gençlik Kitabevi / İstanbul); **Tuttuğun Altın Ola** ((1957), Gençlik Kitabevi / İstanbul); **Yürü Ya Kulum** ((1957), Gençlik Kitabevi / İstanbul); **Al Gülünü Ver Gülümü** ((1957), Gençlik Kitabevi / İstanbul); **Ay Perileri** (Çocuk Kitabevi / İstanbul); **Etme Bulma Dünyası** ((1957), Gençlik Kitabevi/ İstanbul); **Garip Kuşun Yuvası**, ((1957), Gençlik Kitabevi / İstanbul); **Altın Anahtar Her Kapıyı Açar** ((1957) Gençlik Kitabevi, İstanbul); **Büyük Türklerden Örnek Hikâyeler** ((1959), Yayma Odası / İstanbul); **Halkapınar'ın Avcı Kızı** ((1960), Kitap Yayma Odası / İstanbul); **Harlayım mı Gürleyim mi** ((1960), Kitap Yayma Odası/ İstanbul); **Kuş Sütü: Türk Atasözlerinden Masallar** ((1960), Necmettin Salman Vakit Matbaası/ İstanbul); **Kız Kulesi Yas Kulesi** ((1960), Kitap Yayma Odası / İstanbul); **Yusufçuk** ((1962), Kitap Yayma Odası / İstanbul); **Azıcık Aşım Ağrısız Başım** (1962); **Cimcime Elma Çiçeği** ((1962) Vakit Matbaası); **Çil Horoz**, ((1962) İstanbul, Çocuk Kitabevi)); **Dağ Dağa Kavuşmaz** ((1962) İstanbul, Çocuk Kitabevi); **Keloğlan Masalları** (1964); **Atı Alan Üsküdarı Geçti** ((1968) İstanbul, Salmanlar); **Aydedenin Kızı** (1968), Salmanlar Yayınevi, (Sıralar Matbaası) İstanbul; **Gür Babanın Oğlu** ((1970), Necmettin Salman Kitap Yayma Odası/İstanbul); **Gözyaşı Dergisi: Çocuk Masalları** ((1970), Kitap Yayma Odası / İstanbul); **Uludağın Masalı** ((1970), Kitap Yayma Odası/ İstanbul); **Hamur Çocuk: Çocuk Masalları** ((1970), Kitap Yayma Odası/ İstanbul); **Harlayım mı? Gürleyim mi?** ((1970), Kitap

Yayma Odası / İstanbul); **Kız kulesi yaz kalesi: Çocuk masalları** ((1970), Kitap Yayma Odası / İstanbul); **Yağmur nine: Çocuk masalları** ((1970), Kitap Yayma Odası / İstanbul).

Araştırma: Almanya'ya Gidiyorum (1963), **Almanya'da Gezme İş Bulma Çalışma Yolları** İstanbul, Ceylan, (1964).

Monografi: Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıraları ((1954), Ahmet Halit Kitabevi, İstanbul).

Damlanur KÜÇÜKYILDIZ GÖZELCE

KAYNAKÇA

Osmanlı Arşivi-BEO / 4675-350553.

Osmanlı Arşivi, HR.İM.16/05.

Cumhuriyet Arşivi, 30-11-1-0/39-11-14, 12.04.1928.

Hakimiyeti Milliye, 23 Haziran 1934, s. 5.

Hakimiyeti Milliye, 5 Haziran 1933, s. 3,

Hakimiyeti Milliye, 10 Nisan 1933, s.1.

Hakimiyeti Milliye, 25 Temmuz 1932, s. 4.

Hakimiyeti Milliye, 20 Haziran 1934, ss 1.

Ulus, 12 Ocak 1948, s. 2.

Vakit, 5 Haziran 1933, s. 2.

Akşam, 20 Teşrinisani 1934, s.1

ABİSEL, Nilgün, **Türk Sineması Üzerine Yazılar**, Phoenix Yayınevi, Ankara 2005.

ALGAN, Hamdiye, **Halkevlerinde İnkılâp Temsilleri (1932-1951)**, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011.

ARIĞ, Ayten Sezer, "Ankara'da Modanın Öncüsü Bir Okul: İsmet Paşa Kız Enstitüsü", **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Y 7, S 14, Güz 2011, s. 3-15.

ARSLAN, Zehra, **Trabzon Türk Ocağı (1925-1931)**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Trabzon 2008.

BORAN, Tunç "Türk Sinema Tarihinden İlgi Çekici Bir İddianın İncelenmesi: Atatürk'ün Film Senaryosu Yazması", **Türk Sinema Tarihine Farklı Bakışlar**, (Ed. Rifat Becerikli), Detay Yayıncılık, Ankara 2020, s. 1-40.

BORAN, Tunç, "Demokrat Parti'nin "Atatürk Sevgisi" (1954) Belgesel Filmi", **Tarih ve Gelecek Dergisi**, C 7, S 1, 2021, s. 98-118.

BORAN, Tunç, “Münir Hayri Egeli (d. 1899 / ö. 25 Ekim 1970)” **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü II**. Ankara, Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2019, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/munir-hayri-egeli> (Erişim Tarihi: 23.06.2021).

BUTTANRI, Müzeyyen, “Atatürk’ün Tarih Tezinin Devrindeki Tarihî Tiyatro Eserlerine Yansıması”, **Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C 3, S 2, 2002, s. 25-62.

CEVİZLİLER, Nilüfer- Erkan CEVİZLİLER, “Amerika Büyükelçisi Charles H. Sherrill’in Raporuyla İsmet Paşa Kız Enstitüsü (Ankara)”, **Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2004, (9), s. 181- 186.

ÇİÇEKOĞLU, Fikri, Yeni Ses Tiyatrosunda Afrodite, **Akşam**, 5 Aralık 1950, s. 5.

DOĞAN, Abide, **1923-1938 Arasında Yayınlanan Dergiler-Anadolu, Kadro, Ülkü, Fikir Hareketleri, Aydınlık - Üzerinde Bir Çalışma**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 1991.

EGELİ, Münir Hayri, **Atatürk’ün İsteddiği Çocuklar**, Akın Kitap ve Neşriyat Evi, İstanbul 1965.

EGELİ, Münir Hayri, **Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk**, Berikan Yayınevi, Ankara 2004.

EGELİ, Münir Hayri, **Film Dünyası**, Akısan Yayınevi, İstanbul 1957.

ENGİNÜN, İnci, “Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış”. **Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları**, (6. Baskı), Dergâh Yayınları, İstanbul 2007, s. 389-396.

ENGİNÜN, İnci, **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001.

FİLMER, Cemil, **Hatıralar Türk Sinemasında 65 Yıl**, Emek Matbaacılık ve İlançılık, İstanbul 1984.

GÖKMEN, Mustafa, **Başlangıçtan 1950’ye Kadar Türk Sinema Tarihi ve Eski İstanbul Sinemaları**, (1. Baskı), İstanbul.

GÜÇ, Ali Rıza, “Çok Yönlü Bir Popüler Sanatçımız; Münir Hayri Egeli”, **Kertenkele**, S. 13, (Mayıs Temmuz), s. 50-54.

İŞİK, İhsan, **Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi Cilt 3**, Elvan Yayınları, Ankara 2006.

İŞİK, İhsan, **Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi I. Cilt**, (Genişletilmiş 4. Baskı), Elvan Yayınları, Ankara 2006.

KARA, Mesut, **Yeşilçam’da Unutulmayan Yüzler**, (2. Baskı), An Yayıncılık, Ankara 2003.

KARADAĞ, Nurhan, “Halkevleri ve Halkodaları Tiyatro Kolları Çalışmaları 1932-1951”, **Erdem**, C 4, S 12, 1998, s. 1063-1082.

KÜNÜÇEN, H. Hale, “Atatürk’ün Ulusal Sanat ve Sinema Anlayışı”, **Atatürk ve İletişim Medya, İletişim ve Toplumsal Dönüşüm**, (Haz. Özden Toprak), Akademisyen Kitabevi, Ankara 2021, s. 129-154.

Münir Hayri, “Sinema ve Eğitim”, **Ülkü Halkevleri Dergisi**, C 6, S 36, 1936, s. 428-430.

ÖZDEŞ, Oğuz, “Film Direktörü: Münir Hayri Egeli” **Yıldız Haftalık Sinema Mecmuası**, (27), 30 Haziran 1951, s. 17-19.

ÖZGÜL, Yalçın, **Türk Sinema Filmleri Ansiklopedisi 1914-2010 I. Cilt**,

ÖZÖN, Nijat, **Türk Sineması Kronolojisi**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1968.

ŞİMŞEK, Tacettin, “Çocuk Edebiyatı Tarihine Ön Söz”, **Türk Dili Dergisi Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı**, Aralık 2014, CVII (756), s. 15-58.

Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi Cilt 1, (Ed. Murat Yalçın), Yapı Kredi Yayınları, (Genişletilmiş 3. Baskı), İstanbul 2010.

TEKİN, Arslan, **Edebiyatımızda İsimler ve Terimler**, (4. Baskı), Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul 2010.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler Cilt 3, Dergâh Yayınları, İstanbul 1979.

30/10/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/munir-hayri-egeli-1899-1970/?pdf=4215> adresinden erişilmiştir